

יורם נטלבסקי

החברים שלי

[בירנובסקי]

בירנובסקי יושב על הרצפה, לעולם לא על כיסא. כשאני מנסה להבין מדוע, הוא מחייך חיוך דק ואינו אומר דבר. אני נוטל שני כיסאות, מתיישב על אחד מהם ומשדלו לעשות כמוני. יש לי טיעונים טובים בזכות הישיבה על כיסאות, אני משמיע אותם בקול סמכותי פחות או יותר, אבל הם יוצאים מפי עבשים ומיובשים. אני שוקל אם לרכון לרגע ולשבת לצדו, כביכול כדי לראות את הדברים בגובה עיניו, אלא שתהיה בכך משום תבוסה לכל נימוקי בגנות הישיבה על הארץ. אפשרות נוספת שעולה בדעתי היא לאחוז בו בכוח ולהושיבו על הכיסא, אולי כל חששותיו יפוגו כבמטה קסם והבעיה תיפטר. ואולם, עלי להביא בחשבון כי ייתכן שכוחי לא יעמוד לי למשימה, אולי יפרכס כחזיר מובל לשחיטה וניפול שנינו זה על זה על הרצפה, מה גם שאינו בדיוק עור ועצמות, בירנובסקי זה, לאכול הוא דווקא יודע יפה. אולי מוטב שאעזוב אותו במנוחה, מי יודע, יום יבוא וייכנס שכל בקודקודו ויחזור לשבת על כיסא. משום מה אני בוחר דווקא באפשרות השנייה. כבר כמעט הסתלקתי משם ולפתע אני מתמלא חרון אף, אני חוזר ומניף אותו בכת באוויר. הוא מפרכס בזרועותי, ידיים ורגליים בועטות והודפות. כל זה לוקח אולי שנייה, ואז שנינו נופלים בחבטה על הרצפה, זה על זה, כמו משקולת. אף שהסצינה חוזרת בדיוק נמרץ מדי יום ביומו, נראה שאינני לומד דבר.

[מריאנו]

שלד של הומיניד מסוג הומו סאפינינס מסתובב בינינו, עטוף פחות או יותר ברקמות חיות ועליהן כסות בגדים. ואף על פי שבמובן מסוים הוא כלאדם, ולמראית עין אינו מובחן ביותר מאחיו בני האדם, אין הוא שוכח מי הוא ומה הוא, זיכרונותיו הם קורות האנושות כולה. הוא זוכר את מלחמות הפרסים ואת ספר החוקים של חמורבי, את המבול הגדול ואת טעם הבשר הצלוי, הקשה,

של הממותה. הוא זוכר זמנים קדומים אף יותר, את שנת האפס של האדם. הזיכרונות מכבידים על לבו, מכווצים אותו. על פי רוב הוא שותק, כאילו הוא מצוי במקומות רחוקים. מהלך לכדו, זרועותיו משתלשלות חסרות תועלת לצדי גופו. אך כאשר הוא רואה אותי מתקרב לעברו במסדרון, הוא עוצר באחת ואינו נע ואינו זע, כעץ בודד שהיפהו ברק. אדון מריאנו, אני אומר, אל תעמוד ככה, אתה מפריע לתנועה, למה לא תשב שם על הספסל. שתיקה, אין קול ואין עונה. רק כשאני מניח יד על כתפו, הוא מתנער. דקה עוברת, הוא מפנה אלי מבט זועם, ולפתע פורצות מפיו לשונות־אש של חרפות וגידופים, אגרופי מתנופפים באוויר בפראות. שפתו אינה שפת אדם, כי אם סדרה של צווחות וחריקות מקפואות דם, אך בדבריו חוזר רצף הברות שמזכיר במידת מה את המלה ניאנדרתל.

[אברמסון וברטוב]

אנחנו יושבים על שלושה כיסאות במעגל, ברכינו כמעט נוגעות. אברמסון בוהה לפניו אל החלל שביני ובין ברטוב שלשמאלי, ברטוב בוהה לפניו אל החלל שביני ובין אברמסון שלימיני, ואני פונה פעם ימינה אל אברמסון ופעם שמאלה אל ברטוב. זה נמשך דקות אחדות ואז אנחנו קמים ממקומנו, מניחים זרוע ימין על שכם האיש שלימיננו וזרוע שמאל על שכם האיש שלשמאלנו, ומסתובבים לאט בכיוון השעון. לאחר שהשלמנו מהלך של 120 מעלות, אנחנו שבים ומתיישבים, אברמסון על הכיסא שישבתי בו אני, ברטוב על הכיסא שישב בו אברמסון, ואני על הכיסא שישב בו ברטוב. כעת ברטוב בוהה לפניו אל החלל שביני ובין אברמסון שלימיני, אני בוהה לפני אל החלל שביני אברמסון שלימיני ובין ברטוב שלשמאלי, ואברמסון פונה פעם ימינה אל ברטוב ופעם שמאלה לעברי. זה נמשך דקות אחדות ושוב אנחנו מסתובבים וכעת ברטוב יושב בכיסא שתחילה ישבתי בו אני ואחר כך ישב בו אברמסון, אברמסון בכיסא שתחילה ישב בו ברטוב ואחר כך ישבתי בו אני, ואני בכיסא שתחילה ישב בו אברמסון ואחר כך ישב בו ברטוב. זה נמשך דקות אחדות ושוב אנחנו מסתובבים וכעת יושב כל אחד במקומו הראשון. זה משחק שאנחנו אוהבים לשחק ושמשרה עלינו שלוה.

[אסתרון]

אנחנו רצים יחד כמחלקת חיילים, אסתרון בחוד ואני במאסף. תחילה מסביב לשולחנות אולם האוכל, אחר כך במסלול מפותל בין הכורסאות בפינת הטלוויזיה, אחר כך במסדרונות הארוכים שהחדרים נפערים מתוכם כלועות חשוכים. אל

החדרים עצמם איננו מורשים להיכנס שמא נפריע את מנוחת הדיירים, אלא שבכל פעם שאנחנו חולפים על פניהם מאט אסתרן את מרוצתו כאילו חוכך בדעתו אם להיכנס בכל זאת, ובכל פעם אני, שמתוך רצון לשמר את הדבוקה, רץ סמוך אחריו, נתקל בו והודפו הלאה, עד שהוא אנוס להמשיך בריצה, ובכך מונע את האפשרות שיטעה וייכנס. ולא רק זאת אני מונע: לעתים דומה שהוא רוצה לומר לי משהו, אלא שאינו יכול, שכן בכל פעם שהוא מתחיל לסובב את ראשו בכיווני, הוא מאט, ושוב אני נתקל בו והודפו הלאה, אם כי באחרונה, כך נדמה לי, החל לאמן עצמו לסובב את ראשו מבלי להאט את מרוצתו. הוא הולך ומשתפר, והראיה לכך היא זו: אם עד כה כלל שדה הראייה שלי את המקטע המרכזי בלבד של עורפו – בשל הפרש הגובה בינינו, עיני עומדות בקו אחד עם עורפו – הרי כעת נגלית לי מפעם לפעם המגרעת שמאחורי אוזנו ולעתים אף התהום השחורה של תעלת השמע שלו. אני חרד מפני מה שהוא עשוי לומר לי, גם אם את תוכן הדברים איני יכול כלל לנחש, ועל כן מצמצם את המרחק בינינו ככל האפשר.

[סילברמן]

היום הגיע תורו של סילברמן למות. הוא שוכב על מיטתו עגמומי, מכוסה עד צוואר בשמיכה עבה. אנחנו, החברים, יושבים סביבו וממתינים. לרגעים נדמה שהוא שוקע ונמוג וכולנו נדרכים בציפיה, מחליפים מבטים, מהנהנים. אלא שהוא מתנער פתאום, מפנה את ראשו אלינו ומניד אותו בצער. הדבר נמשך שעה ארוכה וסבלנותנו כבר פוקעת. אט אט מתחילה מסכת סימנים שכמו נועדה לרמוז את מה שאיננו יכולים לומר בגלוי. אנחנו שולחים מבטים נרגזים אל השעון, מחליפים את תנוחת הרגליים בתכיפות גדלה והולכת, נאנחים בקולניות. הכל לשווא. עם בוא הערב אנו קמים כאיש אחד, כעומדים לעזוב, אולי כך יתעורר בו הרצון להזדרז מעט. אבל לא, הוא קם ממיטתו ומצטרף אלינו, וחבוקים אנחנו יוצאים מחדרו. בכל יום זהו תורו של מישהו אחר למות. בכל יום אנחנו מתכנסים מסביב למיטה, ולעת ערב נאלצים להודות שגם הפעם הכזיבה תוכניתנו ונתברתה תקוותנו. אם להודות על האמת, טרם קרה שהלך אצלנו איש לעולמו במועד שנקבע לו. אף על פי כן, אנו מוצאים טעם בהקפדה על סדרי המיתה: ראשית, אם ימות אדם בתורו, יהא זה כאילו עלה בידינו לתפוס את המוות, אותו סייח קפריזי, באוזניו. שנית, ואולי חשוב מזה: אם ימות אדם בתורו, נוכל להתנחם מעט בשמחה השמורה למנצחים בתחרות בינגו.